

# **ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ**

## **Тематичний напрям 1**

**УДК 336:3398**

***Гапонюк М.А.***

кандидат економічних наук, професор,  
професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова,

***Стефанішин М.В.***

аспірант кафедри фінансів імені Віктора Федосова  
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

### **ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У РЕГІОНИ УКРАЇНИ ЗА ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ**

Масштабні руйнування населених пунктів, втрата значної частини житлового фонду та критичної інфраструктури лише посилюють потребу в залученні прямих іноземних інвестицій, хоча військові ризики ускладнюють цей процес для потенційних інвесторів. Обмежений доступ до міжнародних фінансових джерел, що обумовлений наслідками пандемії, війни та глобальної кризи в енергетичному, продовольчому й фінансовому секторах, підкреслює важливість підвищення якості інвестиційних потоків, зміцнення фінансових інститутів та активізації державної ролі в регулюванні інвестиційної політики [1,с.32].

Результативність механізмів залучення та мобілізації зовнішніх інвестиційних ресурсів визначає не лише вирішення критичних інфраструктурних, соціальних та екологічних завдань, а й перспективи структурної трансформації національної економіки.

Оцінка глобальних інвестиційних тенденцій у період 2017–2024 років свідчить про негативну динаміку залучення іноземного капіталу в економіку України. Військові дії, спричинені вторгненням Росії, значно погіршили інвестиційний клімат. Водночас політичні та економічні ініціативи уряду, а також згуртованість українського суспільства можуть сприяти формуванню

позитивного міжнародного іміджу країни. Це, своєю чергою, створить передумови для активізації залучення іноземних інвестицій у майбутньому.

До початку повномасштабної війни (24.02.2022) бізнес-середовище України вже стикалося з низкою перешкод, серед яких особливо гостро стояли проблеми судової системи, корупції та обмеженого доступу до міжнародних ринків товарів і капіталу. Однак сьогодні підприємницька діяльність зазнає ще серйозніших викликів, пов'язаних із руйнуванням інфраструктури, скороченням попиту, труднощами у фінансуванні та страхуванні ризиків.

Після складного першого кварталу 2022 року, коли спостерігався значний вплив ППІ, надалі ситуація почала покращуватися. Проте основним джерелом надходжень стали реінвестовані доходи, що зросли через валютні обмеження, запроваджені НБУ для стабілізації ринку. Варто відзначити, що ще до повномасштабного вторгнення частка реінвестованих доходів у ППІ була значною. Водночас частка ППІ у шести областях залишається нижчою за 1%, серед них – Сумська (0,9%), Рівненська (0,8%), Волинська (0,6%), Кіровоградська (0,4%) та Чернівецька (0,1%) [2].

Структура інвестицій після вторгнення майже не змінилася, за винятком Києва, який збільшив свою частку на 4 в.п. (до 43%), тоді як Полтавська область скоротила її з 35% до 22%. В інших регіонах коливання не перевищували 1,6 в.п. Лише чотири області змогли наростити ППІ: Черкаська (+23,5%), Івано-Франківська (+12,6%), Чернігівська (+11,6%) та Київська (+3,9%). Основним драйвером зростання стало сільське господарство, а головними інвесторами – США, Швейцарія, Кіпр, Данія та інші країни ЄС. Водночас Кіпр значно скоротив свої інвестиції (-3,0 млрд дол. США), що, ймовірно, свідчить про відтік українських капіталів, раніше структурованих через цю юрисдикцію.

Найбільше скорочення кіпрських інвестицій зафіксовано у Києві (-1,5 млрд дол. США), Дніпропетровській (-471 млн дол. США), Запорізькій, Харківській та Миколаївській областях (-186-135 млн дол. США). Водночас

Полтавська та Одеська області, навпаки, наростили їх. Нідерланди зменшили вкладення на 2,3 млрд дол. США, здебільшого через втрату активів у Донецькій області (-1,9 млрд дол. США) та скорочення інвестицій у Сумській, Дніпропетровській та Житомирській областях. Швейцарія скоротила ПІІ на 1,6 млрд дол. США, найбільше у Полтавській (-1,3 млрд дол. США) та Харківській (-186 млн дол. США) областях. Росія втратила 800 млн дол. США через націоналізацію активів. Німеччина скоротила інвестиції на 709 млн дол. США, понад половину з яких припало на Дніпропетровську область [2].

Водночас найбільше наростили ПІІ США (+700 млн дол. США), зокрема у Києві, Київській, Миколаївській, Дніпропетровській та Вінницькій областях. Також активізували вкладення Угорщина (+300 млн дол. США) та Саудівська Аравія (+264 млн дол. США), хоча деталі щодо регіонального розподілу цих інвестицій є конфіденційними. Франція (+160 млн дол. США) в основному вкладала у Київ.

Регіонам важливо активніше залучати інвесторів у малий та середній бізнес, що допоможе мінімізувати ризики шоків дезінвестицій [3]. Серед ключових заходів:

1. Страхування воєнних ризиків – MIGA, DFC та ЄБРР розробляють відповідні програми, а в Україні планується створення Державної агенції зі страхування воєнних ризиків.

2. Відкриття офісів іноземних країн для підтримки інвестицій – такі агентства вже діють у Франції, Норвегії, Данії та інших державах.

3. Посилення спроможності місцевої влади – багато регіонів, зокрема Чернівецька область, мають низьку частку ПІІ, хоча не є зоною активних бойових дій. Важливими є участь у міжнародних інвестиційних форумах (Варшава, Берлін, Вашингтон) та допомога бізнесу у створенні бізнес-планів.

Насамкінець, необхідне коректне відображення ПІІ у статистиці, зокрема розмежування реальних іноземних інвестицій та коштів українських

компаній, структурованих через офшорні юрисдикції. Це дозволить об'єктивно оцінювати прогрес у залученні справжніх інвесторів.

Відбудова України вимагатиме масштабних фінансових ресурсів, і прямі іноземні інвестиції (ПІІ) відіграватимуть у цьому ключову роль. Проте наразі інтерес інвесторів до нових проєктів залишається низьким. Основну активність проявляють лише ті підприємці, чиї ініціативи перебували на завершальних етапах реалізації ще до початку війни. Після початкового періоду невизначеності вони дійшли висновку, що першочерговим завданням є доведення до логічного завершення вже розпочатих проєктів [4, с. 206].

Підтримка позитивного інвестиційного іміджу країни є важливою умовою для забезпечення сталого економічного розвитку як національної економіки, так і окремих регіонів. Інвестиційна привабливість фактично виступає ключовим фактором активізації інвестиційної діяльності. Проте в нинішніх реаліях Україна стикається з проблемою зниження довіри іноземних інвесторів, що зумовлено низкою чинників: політичною нестабільністю, недосконалістю правової системи, корупцією, військовими ризиками та загальною економічною невизначеністю. Серед основних перешкод сучасного етапу варто виокремити функціонування країни в умовах економіки війни. Україна продовжує героїчну боротьбу з агресором, що потребує колосальних фінансових ресурсів. Військові дії створюють ризики, які відлякують потенційних інвесторів та негативно впливають на економічну стабільність держави.

#### **Список використаних джерел:**

1. World Investment Report 2023. Investing In Sustainable Energy For All / United Nations / Geneva. 2023. 231 p.
2. Прямі іноземні інвестиції). Minfin.com.ua — український портал про фінанси і інвестиції. 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2015>.
3. Різник Д. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-60>.
4. Варцаба В.В. Прямі іноземні інвестиції в Україні: воєнний контекст. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія Економіка*. 2024. № 1 (63).с.201-209. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1\(63\).201-209](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1(63).201-209).